

## AVSKRIFT

MARKNADSDOMSTOLEN

BESLUT

2000:3

2000-02-03

Dnr A 1/00

ÖVERKLAGAT BESLUT

Stockholms tingsrätts, avd. 8, beslut 1999-12-15 i  
ärende Ä 16791-99, bilaga (ej bilagd här)

KLAGANDE

Svenska Petroleum Institutet, 802002-6426,  
Nybrogatan 11, 114 39 STOCKHOLM  
Ombud: advokaten E. E., Advokatfirman L.  
HB, Box 14240, 104 40 STOCKHOLM

MOTPART

Konkurrensverket, 103 85 STOCKHOLM

SAKEN

undersökning enligt 48 § konkurrenslagen (1993:20)

---

**MARKNADSDOMSTOLENS AVGÖRANDE**

Marknadsdomstolen lämnar överklagandet utan bifall.

**YRKANDEN I MARKNADSDOMSTOLEN**

Svenska Petroleum Institutet (SPI) har yrkat att Marknadsdomstolen

1 undanröjer tingsrättens beslut om undersökning enligt 48 § konkurrenslagen (1993:20) (KL)

2 ålägger Konkurrensverket att till SPI återlämna de handlingar, jämte alla kopior därav, som tagits med från SPI:s kontor vid den undersökning som inleddes den 16 december 1999  
3 förbjuder Konkurrensverket att utnyttja information som verket fått tillgång till genom undersökningen hos SPI.

Konkurrensverket har bestritt ändring av det överklagade beslutet.

## TALAN I MARKNADSDOMSTOLEN

Parterna har anfört i huvudsak följande.

### SPI

Konkurrensverket har inte visat att det, såsom föreskrivs i 48 § 2 KL, funnits särskild anledning att anta att bevis funnits hos SPI. Verkets ansökan skulle därför inte ha bifallits i denna del.

Enligt 48 § KL får ett beslut om sådan undersökning som avses i 47 § KL även avse någon annan än det företag som är föremål för utredning. För tillämpning av 48 § KL krävs dock att vissa kriterier är uppfyllda, bl.a. att det finns särskild anledning att anta att bevis finns hos den som ansökan avser. Av förarbetena till KL (prop. 1992/93:56 s. 109) följer att Konkurrensverket, för att sådan särskild anledning skall anses föreligga, måste påvisa en omständighet som ger anledning till påtaglig misstanke om att bevis finns hos den som ansökan om undersökning avser.

I förevarande fall har Konkurrensverket inte påvisat någon sådan omständighet i sin ansökan som skulle kunna ge upphov till påtaglig misstanke. I ansökan anges bl.a. att SPI:s uppgift är att tillvarata medlemsföretagens gemensamma intressen samt att diskussioner om den påstådda samordningen mellan företagen kan misstänkas ha förts bl.a. vid företagens sammankomster hos SPI. Att Konkurrensverket misstänker ett visst förhållande kan dock inte i sig anses utgöra grund för påtaglig misstanke. För att uppfylla rimligt ställda krav på rättssäkerhet måste i dessa fall krävas att Konkurrensverket påvisar en konkret sakomständighet till stöd för sin misstanke. Så har emellertid inte skett. Konkurrensverkets misstanke är ogrundad och tingsrättens beslut är felaktigt eftersom rättslig grund inte funnits för meddelande av beslut om undersökning hos SPI. Redan den påtalade bristen i beslutet är tillräcklig för att beslutet skall undanröjas.

Yrkandet att Konkurrensverket skall åläggas att återlämna inhämtade handlingar samt förbjudas att använda den inhämtade informationen i den fortsatta utredningen grundas på rättssä-

kerhethänsyn. Eftersom undersökningen redan ägt rum, skulle överprövningen bli meningslös om Konkurrensverket, trots ett beslut av Marknadsdomstolen att undanröja tingsrättens beslut om undersökning, skulle ha rätt att behålla de aktuella handlingarna eller kopior av dessa och att använda den information som verket fått del av genom undersökningen för den fortsatta utredningen. En parallell kan här även dras till EG-rätten, vilken skall utgöra förebild vid tolkningen och tillämpningen av KL. Konsekvenserna av att undanröja ett motsvarande beslut av EG-kommissionen om undersökning hos företag är att kommissionen kan åläggas att återlämna insamlade dokument och att inte använda inhämtad information (se t.ex. EG-domstolens dom i mål 46/87 Hoechst AG mot kommissionen, punkt 34, och generaladvokatens yttrande i mål 136/79 National Panasonic (UK) Limited mot kommissionen). Yrkandet i denna del syftar inte till att föregripa domstols bevisvärdering i en eventuell kommande process mot medlemsföretagen om konkurrensskadeavgift, utan avser enbart att reglera Konkurrensverkets förvaltningsrättsliga befogenheter enligt KL vid utförandet av verkets uppgifter som tillsynsmyndighet.

#### Konkurrensverket

Enligt 48 § KL får en undersökning som avses i 47 § KL företas hos någon annan än det företag som är föremål för utredning om det bl.a. finns särskild anledning anta att bevis finns hos den ansökan avser. Enligt vad som anges i lagmotiven till bestämmelsen förutsätts att det finns en påtaglig misstanke om att bevis finns hos den som undersökningen avser (prop. 1992/93:56 s. 109). Detta innebär således att det skall föreligga sådana sakomständigheter som ger särskild anledning anta att det kan finnas t.ex. vissa handlingar som rör den misstänkta överträdelsen hos tredje man.

Utöver vad som åberopats i ansökan om tillstånd till undersökning hos angivna företag, har bl.a. följande sakomständigheter åberopats i ansökan om tillstånd till undersökning hos SPI. SPI bildades år 1951 och bland medlemsföretagen återfinns Svenska Statoil AB, AB Svenska Shell, OK-Q8 AB, Preem Petroleum AB och Norsk Hydro Olje AB. Syftet med SPI:s verksamhet anges vara att bl.a. tillvarata medlemsföretagens gemensamma intressen. I styrelsen för SPI återfinns representanter för de nu misstänkta medlemsföretagen. Enligt SPI utgör kansli och olika kommittéer kärnan i verksamheten. En stor del av SPI:s arbete bedrivs inom ramen för ett tiotal stående kommittéer och medlemsföretagen tillhandahåller, enligt vad SPI anger, sin ”bästa expertis” i kommittéerna. Kommittéerna – bl.a. drifts-, informations- och produktkommittéerna – är sammansatta i huvudsak med representanter från de nu misstänkta

medlemsföretagen. Det kan således konstateras att SPI:s medlemsföretag i allt väsentligt består av samma företag som det föreligger skäl anta har gjort sig skyldiga till överträdelse av KL och att företagens representanter regelbundet möts eller på annat sätt har en fortlöpande kontakt inom ramen för SPI:s verksamhet, bl.a. i angivna kommittéer. Det måste därför anses föreligga en mycket stark koppling mellan de misstänkta företagen och SPI och dess verksamhet. Angivna sakomständigheter gör att det finns särskild anledning anta att medlemsföretagens representanter vid sammankomster inom ramen för SPI:s verksamhet kan ha diskuterat och samordnat nu aktuella pris- och rabattvillkor och att det hos SPI kan finnas t.ex. mötesanteckningar och andra handlingar som rör den misstänkta överträdelsen. Det angivna kravet på särskild anledning måste anses vara uppfyllt i förevarande fall.

Frågan om vad som skall gälla för det fall ett beslut om undersökning upphävs har inte reglerats närmare i KL. Konkurrensverket har ingen erinran mot att handlingar som omhändertagits med stöd av KL:s bestämmelser återlämnas till det företag eller tredje man som handlingarna tillhör för det fall ett beslut om tillstånd till undersökning av företaget eller tredje man upphävs. Konkurrensverket ställer sig emellertid tveksam till yrkandet vad avser förbud för verket att utnyttja information som verket fått tillgång till genom undersökningen hos SPI. I första hand kan ifrågasättas om ett sådant yrkande lagligen kan bifallas. Härutöver kan anmärkas att yrkandet avser förbud att använda den information Konkurrensverket fått del av genom undersökningen för den fortsatta utredningen. Det framställda yrkandet är alltför oprecist utformat för att kunna läggas till grund för ett beslut.

## SPI

Konkurrensverket har inte anfört någon konkret sakomständighet som skulle kunna ge tingsrätten särskild anledning anta att bevis fanns hos SPI. Vad verket anfört är i stället ett allmänt resonemang som bygger på tanken att det blotta faktum att de aktuella företagen är medlemmar i en branschorganisation och att representanter för företagen deltar i möten hos branschorganisationen, skulle kunna ge tingsrätten en sådan särskild anledning. Detta är inte tillräckligt.

Yrkandet att Konkurrensverket skall förbjudas att utnyttja information som verket fått tillgång till genom undersökningen hos SPI är, språkligt sett, solklart och Konkurrensverket torde knappast kunna ha några svårigheter att efterleva ett sådant åläggande om verket håller isär

det material och den information som inhämtats hos SPI från övrigt material och information i ärendet.

## MARKNADSDOMSTOLENS SKÄL

Enligt 47 § KL får Stockholms tingsrätt på ansökan av Konkurrensverket under vissa i paragrafen angivna förutsättningar besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag för att utreda om detta överträtt förbuden i 6 eller 19 §. I 48 § KL föreskrivs att ett beslut enligt 47 § får avse även någon annan än det företag som är föremål för utredning. Av motiven till KL framgår att möjligheten att göra en sådan undersökning syftar till att hindra ett kringgående av lagen (prop. 1992/93:56 s. 53). Ett beslut om undersökning enligt 48 § KL får meddelas endast om samtliga förutsättningar som anges i 47 § KL är uppfyllda och det finns särskild anledning att anta att bevis finns hos den som ansökan avser. Detta innebär enligt motiven till paragrafen (prop. 1992/93:56 s. 109) att det måste finnas en påtaglig misstanke om att bevis finns där för att domstolen skall bifalla ansökan.

SPI är en branschorganisation för de företag, hos vilka Konkurrensverket har fått tillstånd att genomföra undersökningar enligt 47 § KL. SPI består i allt väsentligt av dessa företag. Representanter för medlemsföretagen återfinns i SPI:s styrelse och kommittéer. Dessa representanter möts, som Konkurrensverket framhållit, regelbundet eller har på annat sätt en fortlöpande kontakt inom ramen för SPI:s verksamhet. Karaktären av SPI och den starka koppling som finns mellan de medlemsföretag som gjorts till föremål för undersökning och SPI medför enligt Marknadsdomstolens mening att det finns särskild anledning att anta att SPI kan ha tillgång till bevis för medlemsföretagens misstänkta överträdelser av förbudet i 6 § KL. Vad SPI anfört föranleder därför inte ett undanröjande av det överklagade beslutet. Inte heller i övrigt finns skäl för beslutets undanröjande. Mot bakgrund av det anförda skall SPI:s yrkanden lämnas utan bifall.

På Marknadsdomstolens vägnar

Staffan Laurén

Ledamöter: Staffan Laurén, Lars Jonson, Brita Swan, Gösta Bystedt, Lars-Gunnar Mattsson, Marianne Reuterskiöld och Anders Stenlund. Enhälligt

Sekreterare: Ann-Charlotte Bragsjö

Rätt avskrivet intygar

Monica Stenderup